

ANKICA HOŠEK

Zavod za kineziološku antropologiju
Fakulteta za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu

ZVONIMIR DŽAMONJA

Odeljenje za vojnu psihologiju
Vojnomedicinske akademije u Beogradu

Izvorni znanstveni članak

UDC 301.16 : 796

Primljeno 10. 11. 1987.

SPORT I SOCIJALNA DIFERENCIJACIJA

vrsta sporta / socijalni status / mladi u SFRJ / kanonička diskriminativna analiza /

Na uzorku od 745 muških ispitanika, u dobi 19 do 27 godina, državljana SFRJ, pomoću klasičnog kanoničkog diskriminativnog postupka analizirana je povezanost između sistema od 34 karakteristike socijalnog statusa i orijentacije prema nekoj od 14 sportskih disciplina i prema eventualnom odsustvu sportske aktivnosti. Utvrđeno je da u jugoslavenskom sportu, zahvaljujući, vjerojatno, prevelikim disfunkcijama socio-ekonomskih mehanizama koje su u posljednjih desetak godina prisutne u ovom društvu, ne postoje konceptualno prepoznatljivi kriteriji socijalne diferencijacije. Umjesto njih pojavile su se socijalne mutacije koje su u jednom dijelu populacije vulgarizirale neke sportove kao sredstvo individualne i provincijalne promocije, dok su u jednom drugom segmentu populacije neke sportove ugradile u životni stil građanskog mentaliteta, a neke u stil tzv. masovne kulture.

1. UVOD

U istraživanjima utjecaja nekih bitnih stratifikacijskih dimenzija, kao što su zanimanje i kvalifikacija oca, na vrstu i intenzitet kinezioloških aktivnosti (Gredelj, Hošek, Momirović, Tarbuk i Petrović, 1973), pokazalo se da su one u znatnoj i značajnoj vezi s kineziološkom aktivnošću djece u srednjoj školi. Učenici čiji je pasivni status bio viši, u pravilu su se više bavili sportom i to uglavnom onim sportovima koji imaju karakter statusnih simbola. Čak je i intenzitet sportske aktivnosti bio u značajnoj mjeri određen socijalnim statusom pojedinca. Saksida, Petrović i Momirović (1972), te Petrović, Hošek i Momirović (1974) dokazali su, ispitujući i stariju dob (18 - 27 godina) da je nivo sportskih dostignuća u znatnoj mjeri povezan s faktorima koji su se odnosili na socio-ekonomski položaj roditelja i rezidencijalni status ispitanika, dok je A. Hošek (1987), na sličnoj populaciji, identificirala socijalizacijske karakteristike roditelja kao značajne generatore intenziteta sportske aktivnosti njihove djece. Da socijalni status ispitanika ima značajan utjecaj, ne samo na izbor sportske aktivnosti, već i na postizanje vrhunskih rezultata, pokazao je svojim ispitivanjem i Mihovilović (1974), koji je našao da je u našoj zemlji među vrhunskim sportašima, samo 5% onih čiji su roditelji seljaci, a da njih 71% živi u gradu od svog rođenja.

Uzroci ovoj pojavi mogu se naslutiti u rezultatima istraživanja M. Hawline (1974), koji je utvrdio da je pozitivan stav prema fizičkoj kulturi značajno determiniran višim edukacijskim i ekonomskim statusom, te životnim stilom porodice.

Ne samo među sportovima, već i među sportskim disciplinama unutar jednog sporta, socijalne razlike mogu imati veliki utjecaj. Lunchner je, 1974, utvrdio da se vrhunski skijaši u alpskim, skakaškim i trkačim disciplinama razlikuju

međusobno u većini ispitanih dimenzija socijalnog statusa. Tako se pojedine discipline pojavljuju kao statusni simboli, a participacija u njima pokazuje određenu statusnu determiniranost.

Ovakvih i sličnih istraživanja u nas i u svijetu ima i više nego dovoljno¹ da bi se odbacila bilo kakva sumnja u statusnu uvjetovanost sportske orijentacije i sportske selekcije, pa i sportskih dostignuća. Međutim, uvijek će biti vrijedne pažnje i trajnim predmetom istraživanja granice i struktura varijabiliteta sporta u složenoj dinamici socijalnih odnosa i dinamici kolektivne svijesti. Sport je jedan od onih fenomena koji imaju status i individualnih i socijalnih potreba, veoma utječe na razvoj i stil života pojedinca koji se njime bavi, ali i na stvaranje društvenih normi i kolektivnog sistema vrijednosti. Zbog svega toga veoma je podložan socijalnoj podršci i sudu javnosti i to ponekad u tolikoj mjeri da je smjer tih relacija teško prepoznati očima običnog posmatrača. U tim slučajevima skloni smo ustvrditi da sport nije posljedica već uzrok socijalne diferencijacije. Iz ma kog pravca ih gledali, i sport kao fenomen i svaka pojedina vrsta sporta posebno, dokle god budu imali status javnog dobra a ne individualnog stvaralaštva koje društvo treba da oplemenjuje a ne da ga iscrpljuje, dotle će se ponašati kao marginalna statusna kategorija na kojoj se kumuliraju sve plime i oseke socijalnih konflikata. Jedna plima socijalnih konflikata traje već posljednjih desetak godina, poprimajući sve više obilježja elementarne nepogode koja ni sport, kao ni sve druge vrijednosti društvene nadgradnje, vjerojatno nije mogla ostaviti nenačetim.

Ovo istraživanje je samo mali prilog identifikaciji i klasifikaciji eventualne nastale štete.

¹ Na primjer: Loy i Kenyon, 1969; Kenyon, 1968; Snyder i Purdy, 1982; Loy, McPherson i Kenyon, 1978.

2. METODE

Istraživanje je provedeno na uzorku od 776 zdravih i pismenih muškaraca, u dobi od 19 do 27 godina. Ovaj je uzorak bio izvučen postupkom koji je osiguravao dovoljan stupanj reprezentativnosti za jugoslavensku populaciju ove dobi i spola.

Statusne karakteristike procijenjene su sa 34 ordinalne varijable: 1. OBRAZS (stupanj obrazovanja ispitanika), 2. OBRAZO (stupanj obrazovanja oca), 3. OBRAZM (stupanj obrazovanja majke), 4. STRJEZS (ispitanikovo poznavanje stranih jezika), 5. STRJEZO (očevo poznavanje stranih jezika), 6. STRJEZM (majčino poznavanje stranih jezika), 7. MJ15S (karakteristike mjesta u kojem je ispitanik proveo djetinjstvo), 8. MJ150 (karakteristike mjesta u kojem je otac proveo djetinjstvo), 9. MJ15M (karakteristike mjesta u kojem je majka provela djetinjstvo), 10. MJSADA (karakteristike mjesta u kojem ispitanik sada živi), 11. MJSADAO (karakteristike mjesta u kojem otac sada živi), 12. MJSADAM (karakteristike mjesta u kojem majka sada živi), 13. USPJEH (školski uspjeh ispitanika u posljednjoj godini školovanja), 14. SSOS (funkcija ispitanika u Savezu socijalističke omladine), 15. KVALO (kvalifikacija oca), 16. KVALM (kvalifikacija majke), 17. POLRADO (položaj oca na radnom mjestu), 18. POLRADM (položaj majke na radnom mjestu), 19. SAMOUPO (funkcija oca u organima radničkog samoupravljanja), 20. (SAMOUPM) funkcija majke u organima radničkog samoupravljanja, 21. DPZO (funkcija oca u društveno-političkim zajednicama), 22. DPZM (funkcija majke u društveno-političkim zajednicama), 23. SINDO (funkcija oca u sindikalnoj organizaciji), 24. SINDM (funkcija majke u sindikalnoj organizaciji), 25. SPORTO (funkcija oca u sportskim organizacijama), 26. SPORTM (funkcija majke u sportskim organizacijama), 27. TVB (posjedovanje televizora u boji), 28. AUTO (posjedovanje automobila), 29. VIKEND (posjedovanje vikendice), 30. KVSTAN (kvadratura stana), 31. PRIHOD (mjesečni prihod domaćinstva), 32. SOBAS (da li ispitanik ima svoju sobu), 33. KNJIGE (broj knjiga u kućnoj biblioteci) i 34. DECA (ukupan broj djece u porodici). Sve varijable odabrane su tako da omoguće prikupljanje informacija o najvažnijim komponentama generalnog socijalnog statusa sadržanim u modelu Saksida i suradnika (1972).

Na istim je ispitanicima registrirano i bavljenje sportom, tako što su zamoljeni da označe, iz popisa 30 sportova, onaj kojim se sustavno bave; sustavno bavljenje sportom definirano je kao redovito treniranje i sudjelovanje u natjecanjima. Nakon što su iz uzorka eliminirani sportovi kod kojih je vjerojatnost pojave u populaciji iz koje je uzorak izvučen bila manja od 0.01, daljnjoj je analizi bilo podvrgnuto 745 ispitanika koji su pripadali ovim grupama:

(1)	ne bavi se sportom	(.305)
(2)	nogomet	(.464)
(3)	košarka	(.044)
(4)	rukomet	(.019)
(5)	tenis	(.009)
(6)	odbojka	(.015)
(7)	stolni tenis	(.012)
(8)	atletika	(.015)
(9)	biciklizam	(.017)
(10)	judo	(.011)
(11)	boks	(.015)
(12)	streljaštvo	(.013)
(13)	skijanje	(.015)
(14)	karate	(.019)
(15)	ostali sportovi	(.027)

U zagradi je označena proporcija ispitanika u uzorku koji pripadaju nekoj od spomenutih grupa.

Analiza razlika između ispitanika koji se bave nekim od ovih sportova ili se sportom uopće ne bave izvedena je klasičnom tehnikom kanoničke diskriminativne analize, u modifikaciji koja je ugrađena u CVA funkciji programskog jezika GENSTAT².

Standardni izlaz iz ove funkcije zatim je modificiran, kako bi dobijeni rezultati bili razumljiviji za one koji su naviknuti na nešto suvremenije algoritme za diskriminativnu analizu. Tako su, uz koeficijente kanoničke diskriminacije, izračunati i prikazani koeficijenti kanoničke korelacije između linearnih kombinacija statusnih varijabli i identično izvedenih linearnih kombinacija tih varijabli, projiciranih u prostor što ga omeđuju vektori selektorske matrice koja definira pripadanje entiteta pojedinim grupama. Rezultati Bartlettovog χ^2 testa transformirani su u Snedecorove funkcije, a koeficijenti parcijalnog učešća statusnih varijabli u formiranju značajnih diskriminativnih funkcija normirani su tako da koeficijent varijable sa maksimalnim učešćem ima vrijednost ± 1.00 . Pored matrice Mahalanobisovih udaljenosti između grupa u prostoru svih statusnih varijabli, grafički su prikazani i centrioidi grupa u koordinatnom sustavu definiranom diskriminativnim funkcijama. U isti koordinatni sustav projicirani su i vektori statusnih varijabli. Granica pogreške tipa I pri odbacivanju hipoteze da su koeficijenti diskriminacije, u populaciji iz koje je uzorak izvučen, jednaki nuli unaprijed je fiksirana na 0.05.

3. REZULTATI

Rezultati diskriminativne analize grupa, formiranih na temelju angažiranosti različitim sportovima, u prostoru varijabli socijalnog statusa navedeni su u tabelama 1 do 4:

* u tabeli 1 su svojstvene vrijednosti ili kvadrati koeficijenata diskriminacije (λ^2), koeficijenti kanoničke korelacije (ρ), vrijednosti Bartlettovog χ^2 testa (χ^2), stupnjevi slobode (df), vrijednost F testa (F) i vjerojatnost

²Autori zahvaljuju Mireli Matečić, Jovanki Radaković i Nataši Erjavec za pomoć pri obradi podataka.

pogreške pri odbacivanju hipoteze da je stvarna vrijednost kanoničke korelacije jednaka nuli (Q) i postotak objašnjelog intergrupnog varijabiliteta (%);

* u tabeli 2 su normirani koeficijenti učešća indikatora socijalnog statusa u formiranju diskriminativnih funkcija;

* u tabeli 3 su centriodi grupa na značajnim diskriminativnim funkcijama;

* u tabeli 4 su Mahalanobisove udaljenosti između grupa u prostoru indikatora socijalnog statusa.

U prostoru socijalnog statusa formirane su dvije diskriminativne funkcije na kojima se centriodi grupa značajno razlikuju (prva na razini pogreške koja je manja od 0.01, a druga na razini pogreške koja je manja od 0.05). Ove dvije funkcije odgovorne su, zajedno, za oko 37% ukupne intergrupne varijance u prostoru varijabli socijalnog statusa. Koeficijenti kanoničke korelacije između skupa statusnih karakteristika i participacije u nekoj od 15 sportskih grupa numerički nisu osobito visoki (.395 i .360), ali su sa stanovišta sociologije sporta, kineziologije i osobito politike fizičke kulture izuzetno važni. I ovakvi kakvi jesu, ovi koeficijenti su još jedan značajan prilog hipotezi da su neke sportske aktivnosti i sportska dostignuća privilegija onih koji potiču iz sredina sa specifičnim socijalnim statusom³ i dovoljno su čvrsto polazište za aktualiziranje hipoteze o socijalnom statusu kao generatoru orijentacije za različite sportske discipline. Individualne karakteristike, kao što su sposobnosti, osobine, motivi, ambicije i sl., koje bi presudno trebale doprinostiti sportskoj orijentaciji, po svemu su sudeći dosta podređene socijalnoj klimi, društvenom i/ili lokalnom sistemu vrijednosti i objektivnim socijalno-statusnim okolnostima koje utječu na manju ili veću pristupačnost nekog sporta.

Međutim, hipoteza, koju još prije desetak godina uopće nije bilo teško potvrditi, o tome da su socijalizacijske, dakle uglavnom obrazovne i rezidencijalne karakteristike primarne sredine glavni generatori socijalne diferencijacije različitih sportskih disciplina⁴, na temelju rezultata u ovom ispitivanju mora se potpuno odbaciti. Dobijena struktura diskriminativnih funkcija u prostoru varijabli socijalnog statusa i pozicija pojedinih sportova na njima pokazuju da se u jugoslavenskom društvu mnogo toga promijenilo. Već je u istraživanju A. Hošek i Momirovića (1987) utvrđeno da su se bitno promijenili strukturalni odnosi između statusnih i to prije svega socijalizacijskih obilježja (kojima, uostalom, po definiciji pripada i sportska aktivnost). Promijenila se, točnije smanjila se veza između socijalizacijskih karakteristika ispitanika s gotovo svim, a osobito obrazovnim karakteristikama roditelja. Isti fenomen dogodio se i sada s pozicijom sportske aktivnosti ispitanika, jer obrazovne karakteristike roditelja gotovo da i nemaju diskriminativni značaj u sportskoj orijentaciji mladih. Taj značaj ne pokazuje niti jedan teorijski koherentan skup statusnih karakteristika, već se, uz dosta interpretativnog napora, može iden-

³ Vidi A. Hošek, 1987.

⁴ ako se izuzmu sportovi koji imaju karakter statusnih simbola, kao što su skijanje, tenis i klizanje

tificirati neki sasvim nov, vrlo specifičan socijalni sklop, koji na jednako specifičan, neočekivan ili čak provokativan način povezuje ili razdvaja različite sportove.

Porodice u kojima je izrazita društveno-politička pasivnost majke, relativno nizak aktualni ali visok primarni rezidencijalni status⁵, relativno visoka inkongruencija profesionalnog statusa roditelja u korist profesionalnog statusa majke i izrazito visoka inkongruencija aktivnosti roditelja u sportskim organizacijama u korist funkcije oca, posjedovanje nekih vrednijih predmeta trajne potrošnje kao što je televizor u boji, te relativno nisko formalno obrazovanje samog ispitanika unatoč natprosječnom školskom uspjehu i poznavanju stranih jezika, definiraju upravo onu kombinaciju obilježja koja značajno diferencira sportove kada su uronjeni u prostor socijalnog statusa učesnika. Ovaj sklop dobiven je prije svega zahvaljujući statusnoj distanci tenisa, kojem su, u istom kontekstu ali sa slabijim koeficijentom učešća, pridruženi rukomet, boks, judo i skijanje. Upravo suprotna struktura socijalnog statusa može se pripisati onima koji se bave nekim od sportova koji su u ovom istraživanju svrstani pod OSTALO, zatim onima koji se bave odbojkom, streljaštvom, biciklizmom i onima koji se sportom uopće ne bave. Ako se, uvjetno, tenis i odbojka shvate kao statusno suprotstavljeni sportovi, onda se za preostale u ovoj analizi može reći da se pozicioniraju tako da se košarka, nogomet i karate približavaju statusnim karakteristikama tenisa, a stolni tenis grupi u kojoj dominira odbojka. Jedino je atletika potpuno neutralna i neosjetljiva na karakteristike socijalnog statusa⁶. Nema sumnje da dobijeni rezultati nalažu napuštanje klasičnog statusnog koncepta sportova u kojem je bilo gotovo nezamislivo povezivanje tenisa i skijanja sa sportovima kao što su rukomet, boks ili, na primjer, nogomet.

Nekontrolirano otvaranje obrazovnih kanala koje je uslijedilo nakon reforme usmjerenog obrazovanja i otvaranje institucionalnih kanala profesionalne, društvene i društveno-političke promocije i to samo u zoni lokalnog dometa, te potpuna disfunkcija ekonomskih mehanizama koja je uslijedila u posljednjih nekoliko godina izgleda da su proizveli nekoliko dobrih i nekoliko teško razumljivih efekata. Dobro je što je i u ovako haotičnom sistemu sport, kao i obrazovanje, postao pristupačniji i onima s niskim socijalnim statusom. Dobro je i to što se postepeno brišu statusne razlike između tradicionalno "elitnih" i tradicionalno "narodnih" sportova. Međutim, teško je razumjeti zašto je visoka pozicija oca kao sportskog funkcionera u kombinaciji s ispodprosječnim profesionalnim ugledom, u miljeu

⁵ sada žive u malom mjestu, ali potiču iz većih urbana sredina

⁶ Veliko je pitanje da li bi se isti zaključak izveo iz analize koja bi pojedine atletske discipline tretirala posebno. Postoje indicije o značajnim socijalnim razlikama između skakača uvis i dalj, skakača s motkom, preponaša i sprintera u odnosu na dugoprugaše i bacače. Analizirana kao jedinstven sport u ovom radu atletika je mogla, upravo zbog eventualnih ekstremnih vrijednosti nekih disciplina, proizvesti nulti efekt na diskriminativnim funkcijama.

koji je tipičan upravo za mala mjesta, generator opredjeljenja za sportove kao što su tenis, a zatim i rukomet, boks, judo i skijanje; a stimulativan je i za košarku, nogomet i karate. Teško je razumjeti i što se to promijenilo u strukturi stavova prema sportu i u općem sistemu vrijednosti kod ljudi, što sportove, strukturalno tako različite, uspavljuje u Prokrustovoj postelji istom uspavankom. Izgleda da je ono "nešto" što je u svakom regularnom sistemu, pa tako i u onom našem do prije desetak godina, samo latentno postojalo, sada postalo ne samo manifestno već dominantno. Dogodila se neka vrsta socijalne mutacije ili, točnije, mutacije kolektivne svijesti, koja je na površinu uzdigla upravo one vrijednosti koje su, barem što se sporta tiče, najviše doprinijele njegovu socijalnom krah. Da se stvarno radi o takvoj mutaciji, ovdje dobiveni rezultati najbolji su dokaz. Naime, funkcionerstvo je rak rana sporta, i uvijek bila u svakoj zemlji. Primitivizam također, a osobito kod nas. Lokal-patriotizam pogotovo, i to sve više što je sredina manja.

Međutim, mi smo, konačno, uspjeli stvoriti socijalnu klimu u kojoj je učestalost i međusobna povezanost ovih pojedinačnih fenomena prerasla u jedinstvo novog kvaliteta. Taj novi kvalitet nije više samo pojavni oblik, on je pravilo koje je s prvobitnim, prirodnim poimanjem vrijednosti o sportu i u sportu raskinulo svaki kontakt. Socijalna afirmacija i materijalna dobit, u pravilu mimo regularnih socijalnih i ekonomskih kriterija, kao da su postali novi agens suvremenog sporta, novi motiv mladog naraštaja. U sistemu tako otvorenih socijalnih kanala i provaljenih brana, kao što je naše društvo danas, mogućnosti da se ovi motivi zadovolje postale su praktički neograničene. Potrebni su samo pilula sportske atraktivnosti, žličica društvene moći oca i dobra ruka lokalnog samodoprinosu (sve uzimati tri puta tjedno, po mogućnosti umjesto škole, može i poslije jela⁷, uz televizor u boji). I eto nas kod iste uspavanke za ono što se zove tenis, rukomet, boks, judo i skijanje; tu je i "maleni" nogomet i "mala" košarka, jer oni veliki se uspavljaju uz drugu muziku u Goldfingerovoj postelji, a to, molit ću lijepo, nije na dnevnom redu današnje rasprave.

Time, naravno, još nisu iscrpljene sve mogućnosti socijalne diferencijacije sportova. Drugom diskriminativnom funkcijom definirana je struktura veoma slična onoj, koju bi sociolozi rado pripisali tzv. građanskom mentalitetu. Tu su ponovno tenis, rukomet i judo, ali i odbojka, atletika i, nešto diskretnije, košarka, streljaštvo i skijanje. Statusne karakteristike u ovoj konstelaciji sportova predstavljaju natpro-

sječan kulturalni nivo porodice, tradicionalno gradsko porijeklo, životni stil koji podrazumijeva poznavanje stranih jezika, posjedovanje većeg broja knjiga u kućnoj biblioteci, posjedovanje vikendice, aktivnost u sportskim i sindikalnoj organizaciji, ali i znatna apolitičnost kada su u pitanju samoupravni organi i društveno-političke zajednice. Nije nevažan niti podatak da te porodice u pravilu imaju samo jedno dijete.

Nasuprot ovome, dakle u sistemu izrazito niskog, kulturalnog nivoa, tradicionalno niskog rezidencijalnog statusa, pasivnosti u društvenim, pa čak i sportskim organizacijama, ali natprosječne aktivnosti u društveno-političkim zajednicama, te sve garnirano i natprosječnim brojem djece u porodici, nalaze se, naravno, nogomet, karate i boks.

I na kraju: prirodno je da ljudi različitog socijalnog statusa preferiraju i participiraju u različitim sportovima, kao što je prirodno da neki više vole i bolje razumiju ozbiljnu muziku, neki zabavnu, a neki, eto, vole novokomponiranu narodnu muziku. Međutim, za razliku od tipova muzike koji sigurno normalno variraju u funkciji generalnog socijalnog statusa ili, barem, u funkciji njegovih najvažnijih komponenta kao što su obrazovne, rezidencijalne i ekonomske komponente, u sportu se te varijacije manifestiraju mimo svih i socioloških i kinezioloških i statističkih kriterija. Do krajnosti vulgarizirana profesionalizacija u malim sredinama neutralizirala je praktički sve normalne vrijednosti većine sportova, pa su i među statusnim obilježjima selektivna postala samo ona koja mogu konvergirati lokalistički ispolitiziranom sistemu vrijednosti. U velikim urbanim sredinama u kojima je, naravno, i socijalna i sportska promocija mnogo teža, ali je i mogućnost izbora kulturne nadgradnje mnogo veća, sport je poprimio karakteristike životnog stila u kojem su, s jedne strane, selektivna samo ona statusna obilježja koja konvergiraju prema građanskoj (tenis, rukomet, odbojka, judo, atletika) i, s druge strane ona koja konvergiraju prema tzv. masovnoj kulturi (nogomet, karate, boks). Možda će jednom normalni statusni kriteriji i diferencirati sportove, ali prema sistemu vrijednosti koji, izgleda tek treba izgraditi i za sportove koje tek treba izmisliti. Ili je možda ipak točno ono što je jednom neki pametan čovjek rekao, da sport sam po sebi nije ni dobar ni loš, već je onakav kakvi su ljudi koji se njime (ili oko njega, primjedba autora) bave.

⁷Jer majka i tako, osim na svom radnom mjestu, nije ničim angažirana pa je najbolje da dobro hrani svoje sinove sportaše i muževe sportske funkcionere

Tabela 1. SVOJSTVENE VRIJEDNOSTI (λ^2), KANONIČKE KORELACIJE (ρ), χ^2 , STUPNJEVI SLOBODE (df), TEST ZNAČAJNOSTI DISKRIMINACIJE (F, Q) I POSTOTAK INTERGRUPNE VARIJANCE (%)

	λ^2	ρ	χ^2	df	F	Q	%
1	.185	.395	618.620	476	1.300	0.01	20.473
2	.149	.360	496.470	429	1.157	0.05	16.431
3	.116	.322	396.850	384	1.033	0.05	12.853

Tabela 2. SKLOP DISKRIMINATIVNIH FUNKCIJA

VARIJABLA	D ₁	D ₂
1. OBRAZS	-.28	.03
2. OBRAZO	-.05	-.00
3. OBRAZM	.02	.15
4. STRJEZS	.31	.40
5. STRJEZO	.19	-.16
6. STRJEZM	.17	-.11
7. MJ15S	.25	-.04
8. MJ150	.06	-.09
9. MJ15M	.25	.51
10. MJSADAS	.04	.10
11. MJSADAO	.10	.36
12. MJSADAM	-.39	-.16
13. USPJEH	.20	-.03
14. SSOS	.17	.11
15. KVALO	.10	.12
16. KVALM	.03	.42
17. POLRADO	-.21	.20
18. POLRADM	.29	-.46
19. SAMOUP0	.16	-.11
20. SAMOUPM	-.24	-.49
21. DPZO	-.09	-.54
22. DPZM	-.53	.06
23. SINDO	-.21	.07
24. SINDM	-.04	.98
25. SPORTO	.82	1.00
26. SPORTM	-1.00	.15
27. TVB	.56	-.04
28. AUTO	.07	.03
29. VIKEND	-.70	.46
30. KVSTAN	.03	.11
31. PRIHOD	-.04	.05
32. SOBAS	.14	-.61
33. KNJIGE	-.15	.21
34. DECA	.21	-.32

Tabela 3. CENTROIDI GRUPA NA DISKRIMINATIVNIM VARIJABLAMA

SPORT	D ₁	D ₂
1. Ne bavi se	-.39	.21
2. Nogomet	.17	-.30
3. Košarka	.26	.31
4. Rukomet	1.13	.79
5. Tenis	2.02	2.36
6. Odbojka	-.55	.56
7. Stolni tenis	-.28	-.04
8. Atletika	.03	.42
9. Biciklizam	-.34	-.16
10. Judo	.68	.43
11. Boks	.98	-.27
12. Streljaštvo	-.38	.33
13. Skijanje	.46	.33
14. Karate	.35	-.31
15. Ostalo	-.91	.44

Tabela 4. MAHALANOBISOVE UDALJENOSTI IZMEDU GRUPA

	Ne bavi se														
Ne bavi se	Nogomet														
Nogomet	.83														
Košarka	1.29	1.23													
Rukomet	2.37	2.27	2.24												
Tenis	3.66	3.61	3.49	3.51											
Odbojka	1.89	2.06	2.18	3.12	3.96										
Stolni tenis	1.74	1.69	1.88	2.78	4.03	2.14									
Atletika	2.25	2.29	2.34	3.55	3.97	2.80	2.83								
Biciklizam	1.54	1.55	1.76	2.83	4.02	2.55	2.16	2.85							
Judo	2.05	2.02	2.26	2.83	3.57	2.77	2.66	2.61	2.56						
Boks	2.03	1.74	1.78	2.57	3.88	2.71	2.71	2.58	2.30	2.07					
Streljaštvo	1.40	1.71	1.78	2.39	4.18	2.40	2.16	2.37	2.42	2.57	2.37				
Skijanje	1.75	1.70	2.02	2.74	3.54	2.51	2.61	2.24	2.39	1.81	2.30	2.20			
Karate	1.79	1.58	1.95	2.83	3.86	2.80	2.45	2.59	2.39	2.61	2.26	2.04	2.17	Karate	
Ostalo	1.73	1.90	2.06	2.94	4.01	2.39	2.32	2.89	2.00	2.93	3.00	2.36	2.65	2.42	Ostalo

LITERATURA

1. Gredelj, M., A. Hošek, K. Momirović, D. Tarbuk i K. Petrović (1973): Relacije između vrste kinezioloških aktivnosti i školskog uspjeha učenika srednjih škola. *Kineziologija*, 3, 2, 103-114.
2. Hawlina, N. (1974): Nekaterе socialne in demografske karakteristike učencev poklicne gradbene šole v Ljubljani in njihov odnos do sporta. Diplomski rad, Visoka šola za telesno kulturo, Ljubljana.
3. Hošek, A. (1987): Uloga socijalnog okruženja u sportskoj angažiranosti mladih. Zbornik radova III kongresa pedagoga fizičke kulture, Novi Sad.
4. Hošek, A. (1987): Strukturalni odnosi nekih karakteristika socijalnog statusa nekad i sad. Metodološke sveske. 1. Sekcija za metodologiju i statistiku Sociološkog društva Jugoslavije, Ljubljana.
5. Kenyon, G.S. (1968): *The sociology of sport*. Athletic Institute, Chicago.
6. Loy, J.W. and G.S. Kenyon (1969): *Sport, culture and society*. Toronto.
7. Loy, J.W., B.K. MCPerson and G.S. Kenyon (1978): *Sport and social systems*. Addison-Wesley, Reading.
8. Luncner, B. (1974): Razlika v nekaterih socialnih in demografskih indikatorjih med vrhunskimi smučarji v alpskih, trkaških in skakalskih disciplinah. Diplomski rad, Visoka šola za telesno kulturo, Ljubljana.
9. Mihovilović, M. (1974): *Vrhunski sportaši*. Institut za društvena istraživanja, Zagreb.
10. Petrović, K., A. Hošek i K. Momirović (1974): *Športno rekreativna dejavnost Slovencev*. Visoka šola za telesno kulturo, Ljubljana.
11. Saksida, S., K. Petrović i K. Momirović (1972): *Određivanje manifestnih i latentnih dimenzija socijalnog statusa*. Institut za kineziologiju, Fakultet za fizičku kulturu, Zagreb.
12. Snyder, E.E. and D.A. Purdy (1982): *Socialisation into Sport: Parent and Child Reverse and Reciprocal Effects*. *Research Quarterly*, 53, 3, 263-266.

Hošek, Ankica; Džamonja, Zvonimir.

SPORT AND SOCIAL DIFFERENTIATION

Kineziologija, Zagreb 19 (1987), 2, S. 103-108, 4 Abb, 12 Lit.

Type of sport / Social status / Young in SFRY / Canonic discriminative analysis /

This study involved a sample of 745 male subjects, aged 19 to 27, all citizens of the SFRY. The study employed the classic canonic discrimination procedure analyzing the correlation between the system of 34 characteristics of social status and the orientation towards one of the 14 sports disciplines or the lack of one. It was established that in Yugoslav sport, due probably to a too great disfunction of socio-economic mechanisms that have been present in this society in the past ten years, there are no conceptually recognizable criteria showing a social differentiation. Instead, some social mutations have appeared that have among one part of the population vulgarized some sports as a means to achieve individual and provincial promotion. In yet another segment of the population some sports have been built into the life-style of the middle class mentality, whereas some of these mutations have caused a building-in of some sports into the so-called mass culture.

Анкица Хошек
Институт спортивной антропологии
факультета физической культуры Университета г. Загреб

Звонимир Джамоня
Отделение военной психологии
Военно-медицинской академии, Белград

СПОРТ И СОЦИАЛЬНАЯ ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ

В выборке, состоящей из 745 испытуемых, граждан СФР Югославии, в возрасте 19-27 лет при помощи классического канонического дискриминативного метода проведен анализ взаимосвязи между системой, определяющей 34 характеристики социального статуса, и увлечением одной из 14 спортивных дисциплин или отсутствием этого увлечения. Выявлено, что в югославском спорте, благодаря, вероятно, значительным нарушениям социо-экономических механизмов, присущим в нашем обществе за последние десять лет, не существуют концептуально узнаваемые критерии социальной дифференциации. Вместо этого появляются социальные мутации, при чем некоторые виды спорта вульгаризованы на уровень индивидуального и провинциального достижения, а другие встроены в жизненный стиль мещанского мировоззрения, а некоторые в стиль массовой культуры.